

Okul Öncesi Eğitime Devam Etmekte Olan Çocukların Motor Gelişimi: Uzmanların Görüş ve Önerileri¹

The Motor Development of Children Currently Attending Preschool Education: Opinions and Recommendations of Experts

Kadriye ÇAKMAK²
Semra TİCAN BAŞARAN³
Kevser ÖZAYDINLIK⁴

doi: 10.38089/iperj.2025.209

Geliş Tarihi: 21.01.2025

Kabul Tarihi: 21.03.2025

Yayınlanma Tarihi: 31.03.2025

Özet: Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerine yönelik uzmanların görüş ve önerilerini ortaya koymaktır. Çalışmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Veri seti; 2023-2024 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 6 okul öncesi öğretmeni, 3 spor/hareket uzmanı ile 3 fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanından oluşan 12 kişilik çalışma grubundan yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı yüz yüze bireysel görüşmelerle toplanmıştır. İçerik analizi, temel olarak öğretmen ve uzmanların son yıllarda okul öncesi eğitime devam eden çocukların motor becerilerinde hareketsiz yaşam tarzına bağlı gerilemeler gözlemlediklerini ve bu gerilemelerin çocukların diğer alanlardaki gelişimlerini de olumsuz etkilediği görüşünde olduklarını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Motor gelişim, erken çocukluk, okul öncesi eğitim

Abstract: The aim of this study is to examine the opinions and recommendations of experts regarding the motor development of children enrolled in preschool education. Qualitative research design was employed in the study. Data were collected through face-to-face individual interviews using a semi-structured interview form, with a study group consisting of 12 participants: 6 preschool teachers, 3 sports/movement specialists, and 3 physical therapy and rehabilitation specialists, all working in preschool education institutions during the 2023–2024 academic year. Content analysis revealed that teachers and specialists have observed a noticeable decline in preschool children's motor skills in recent years, primarily attributed to increasingly sedentary lifestyles. Furthermore, it was emphasized that this decline negatively affects children's development in other domains as well.

Keywords: Motor development, early childhood care, preschool education

¹ Bu araştırma birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye, kadriyecakmak@outlook.com, <https://orcid.org/0000-0002-3377-9378>

³ Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye, semrabasaran@mu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2734-7779>

⁴ Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye, baykara@mu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6747-3644>

Giriş

Çocukların sağlıklı birer birey olabilmesi ve gelişimsel kazanımları elde edebilmesi için okul öncesi dönem önemli bir süreçtir (Kağıtçıbaşı vd., 2004). Bir çocuğun yaşamın ilk yıllarındaki başarısı tüm yaşamındaki başarıya temel olabileceği gibi yetersiz veya niteliksiz bir başlangıç da aynı şekilde hayat boyu devam edecek olumsuzluklara sebep olabilir. Dolayısıyla başlangıç eğitiminin niteliği çocuğun gelişimini belirleyen temel etmenlerden birisi olarak görülmektedir (Baran, vd., 2007; Tuğrul, 2005). Çocuğun doğuştan getirdiği kapasitesini açığa çıkarmasında ve onu geliştirmesinde okul öncesi eğitimin yeri yadsınamaz. Bu noktada çocuğun okul öncesi dönemde aldığı eğitimin ve bu eğitimin çerçevesini belirleyen öğretim programlarının niteliğinin de oldukça önemli olduğunu söylemek mümkündür (Haktanır, 2011).

Okul öncesi dönemde en hızlı ilerleme kaydedilen gelişim alanlarından biri de motor gelişimdir. Motor gelişim çocuğun hem çevreyi hem de kendisini tanıması, bağımsızlık kazanması ve sosyal uyumu açısından önemlidir (Akın, 2015). 2013-2024 yılları arasında uygulamada kalan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda motor gelişim, beş kazanım alanından biri olarak tanımlanmıştır (MEB, 2013).

Merkezi sinir sisteminin gelişimi ile paralel olarak istemli hareketlilik kazanma becerisi olarak ifade edilebilen motor gelişim özellikle erken çocukluk dönemindeki planlı ve düzenli fiziksel etkinliklerden olumlu etkilenmektedir (San-Bayhan ve Artan 2004). Yaşamın ilk yıllarında kazanılan motor beceriler, ileride daha dengeli, güçlü ve çevik olmalarına katkı sağlamaktadır (Feldman, 2004). Çocukların edindiği her yeni motor beceri, vücutlarının içinde buldukları alana dair yeni hakimiyetler kazanmalarını, çevresi hakkında daha çok bilgiye ulaşmasını desteklemektedir. Motor hareketlerin gelişimi, vücudun farklı bölümlerinin uyum içinde çalışmasını gerektirir. Bu koordinasyon süreci, bedensel olgunluk düzeyi ile yapılan tekrar ve pratiklere bağlı olarak ilerler.

Ömür boyu devam eden motor gelişim, bireyin fiziksel yapısında ve sinir-kas sisteminde meydana gelen değişimlerin yanı sıra, motor becerilerin kazanılması, azalması ve dengelenme süreçlerini de kapsar. Motor beceriler; hız, denge, koordinasyon ve kuvvet gibi çeşitli hareket türlerini içerir. Motor gelişim, fiziksel gelişimi içine almakla birlikte, bilişsel süreçlerin de bu gelişim sürecine dahil olduğunu göstermektedir (Coşkun, 2010; Garcia ve Garcia, 2006; Guillaume, 1999). Motor gelişim alanında alanyazına yoğun katkılar sağlamış olan Gallahue ve Ozmun (1995), doğum öncesinden ileri yaşlara kadarki dönemi kapsayacak olan bir motor gelişim modeli geliştirmiştir. Model; kendi içinde hiyerarşik ve aşamalı olan dört dönemden oluşmaktadır. Bu aşamalar şu şekilde açıklanabilir:

1. Refleksif Hareket Dönemi (0-1 yaş): Bu dönemde bebekler, merkezi sinir sisteminin gelişimi doğrultusunda istem dışı refleks hareketleri sergiler. Doğumdan sonraki ilk aylarda hayatta kalma refleksleri (emme, yakalama, moro refleksi vb.) baskındır. Zamanla, bu refleksler yerini istemli hareketlere bırakmaya başlar.

2. İlkel Hareket Dönemi (1-2 yaş): Bebeklikten erken çocukluk dönemine geçişte, istemli hareketler gelişmeye başlar. Bu aşamada çocuklar, denge, yer değiştirme ve nesne kontrolü gibi temel hareket becerilerini kazanmaya başlarlar. Bu beceriler, ilerleyen yaşlarda daha karmaşık hareketlerin temelini oluşturur.

3. Temel Hareket Dönemi (2-7 yaş): Bu dönemde çocuklar, motor becerilerini daha bilinçli ve kontrollü bir şekilde kullanmaya başlarlar. Koşma, atlama, fırlatma ve yakalama gibi temel motor beceriler bu dönemde kazanılır. Aynı zamanda, birey çevresel etmenlerden etkilenerek hareketlerini şekillendirmeye başlar.

4. Sportif Hareket Dönemi (7 yaş ve üzeri): Bu aşamada birey, daha önce kazandığı temel hareket becerilerini spesifik spor dalları veya daha karmaşık fiziksel aktivitelerle bütünleştirmeye başlar. Hareketlerin doğruluğu, koordinasyonu ve etkinliği artar. Birey, spor veya fiziksel aktivitelerde ustalaşarak motor yeteneklerini ileri seviyeye taşır.

Gallahue ve Ozmun'un (1995), motor gelişim dönemleri incelendiğinde, bu araştırmada yer alan çalışma grubunun, motor gelişim aşamalarından temel hareketler dönemi içinde bulunan okul öncesi eğitime devam eden çocuklar olduğu görülmektedir. Bu dönemde çocuklar, ilgilerini çeken bir etkinlikle meşgul olmadıkları sürece hareket etmeye yönelik yüksek bir enerjiye sahiptirler. Koşma, zıplama ve

atlama gibi hareketleri gerçekleştirmek için sürekli fırsat ararlar. Bu durum, gelişimsel sürecin doğal bir sonucudur. Ayrıca, bu dönemde büyük kas gelişimi kemik gelişiminden daha hızlı ilerlediği için çocuklar lokomotor hareketleri daha etkili bir şekilde gerçekleştirebilmekte ve bu tür aktiviteleri yapmaya daha istekli olmaktadır (Çelebi, 2010). Dolayısıyla motor becerilerin ve hareket ihtiyacının uygun şekilde desteklenmesi oldukça önemlidir. Ancak günümüzde değişen yaşam koşulları içerisinde aşırı beslenme (Cleland vd., 2008; Kimbro vd., 2011), yeşil alanların ve oyun alanlarının azalması nedeniyle hareketliliğin kısıtlanması (Tandon vd., 2012) gibi nedenlerle motor gelişim olumsuz etkilenmektedir. Bu unsurların yarattığı olumsuzlukların azaltılabilmesi için, uyaran açısından zengin ortamlar sunulmalıdır (McFarland, 2011).

Gallahue ve Ozmun (2006), çocukların hareket ile ilgili deneyimlerinin, harekete ait alt yapılarının ve performanslarının artırılmasında eğitimin önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde vücut farkındalığı ile fiziksel yeterliliğin gelişiminde, koordinasyon ve denge becerilerinin artırılmasında hareket içeren programlar da etkilidir (Wang, 2003).

Bazı çalışmalar, (Grissmer vd., 2010; Madigan vd., 2018), okul öncesi dönemdeki motor becerilerin geleceğe yönelik olarak akademik beceri hakkında önemli ipuçları verdiğini göstermiştir. Bu çalışmalarda; çift taraflı (bilateral) koordinasyon olarak ifade edilen; vücudun her iki tarafını eş güdümlü (koordineli) kullanma becerisinin akıcı zekâ, ince motor becerilerin de görsel işleme becerisi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Van der Fels vd., 2015). Genel olarak gelişim alanlarında yaşanan herhangi bir aksaklığın diğer bütün alanları etkilemesi kaçınılmazdır (Boz, 2011). Motor gelişimde yaşanabilecek aksaklıkların da başta psiko-sosyal gelişim olmak üzere, bilişsel gelişim, öz bakım ve hatta dil gelişimini etkilediğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Boz, 2011; Derri vd., 2001; Özbar, 2007).

Alanyazına bakıldığında, pek çok alandan araştırmacının motor gelişime dair çalışmalarda bulunduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklarla yapılan çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalar arasında ebeveyn görüşlerine başvuru yapılan araştırmalar olduğu gibi (Akgül vd., 2019; Arslan-Karaküçük, 2008; Güleş ve Erişen 2013; Ihmeideh; 2019, Kıvanç, 2020; Özkubat; 2013; Rodriguez, 2019), öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmalar ((Erol ve Taşdere, 2022; Hedlin, 2019; Sert, 2016; Vardi ve Demiriz, 2019; Yılmaz-Bolat, 2019) da olabilmektedir. Diğer taraftan hem yerli hem de yabancı çalışmalar arasında motor gelişim alanına müdahale edilen deneysel çalışmalar daha çok yer almaktadır (Akçınar vd., 2020; Cohrdes vd., 2019; Coşkun, 2010; Dilek; 2019; Kerkez, 2007; Ulutaş vd., 2017). Ancak bu çalışmaların hiçbirinde çocuklarla uzun süre çalışan birden fazla disiplin alanından uzmanın görüşüne başvurularak, motor gelişimin mevcut durumuna ve gelecekteki olası değişimlerine dair bulgular elde edilmemiştir. Bu haliyle bu çalışmanın alana farklı bir bakış açısı getirmesi hedeflenmektedir. İlave olarak okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların motor gelişimlerinin, uzman görüşlerine dayalı olarak incelenmesinin; yalnızca çocuğun sağlıklı gelişiminin desteklenmesi açısından değil, aynı zamanda okul öncesi eğitim programının geliştirilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gibi alanlara da katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada okul öncesi eğitimdeki çocuklarla yakın temas içinde olan okul öncesi öğretmenleri ile spor/hareket ve fizik tedavi uzmanlarının okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerine yönelik görüş ve önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Okul öncesi öğretmenleri, spor/hareket uzmanları ve fizik tedavi uzmanlarının;

1. Okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerinin mevcut durumu hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerini etkileyen etmenlere yönelik görüşleri nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimde çocukların motor gelişiminin desteklenme durumuna yönelik görüşleri nelerdir?
4. Okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerinin gelecekte olası değişimine yönelik görüşleri nedir?
5. Okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerini desteklemeye yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, temel nitel araştırma deseni ile kurgulanmıştır. Nitel araştırmalar, olguların ardındaki anlamları keşfetmeyi, insan deneyimlerini nasıl yorumlayıp anlamlandırabileceğimizi anlamayı hedefleyen, esnek bir yapıya sahip ve araştırmacının katılımcı bir rol üstlendiği bir yaklaşım olarak tanımlanır (Merriam, 2009). Bu tür araştırmalar, zengin betimlemeler kullanarak tümevarımcı bir yöntemi benimser (Glesne, 2011). Bu doğrultuda çalışmada okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimleri uzmanların bakış açısıyla incelenmiş, uzmanların çocukların motor gelişimleri hakkındaki görüş ve önerileri ortama konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde çocuklarla çalışmakta olan ve çalışmaya katılmaya gönüllü okul öncesi öğretmenleri, fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanları ile spor hareket uzmanları ile yürütülmüştür. Okul öncesi öğretmenleri okullarda, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon uzmanları özel fizik tedavi merkezlerinde, spor hareket uzmanları da yaz okulları, bireysel veya grup derslerinde okul öncesi eğitim çağındaki çocuklarla birebir çalışmış kişilerdir. Katılımcılar hem kartopu örnekleme hem de maksimum çeşitlilik teknikleri ile belirlenmiştir. Kartopu (zincir) örnekleme; evreni oluşturan birimlere ulaşmanın güç olduğu ya da evrenle ilgili büyüklük, derinlik vb. bilgilerin yetersiz kaldığı durumlarda kullanılmaktadır (Patton, 2002). Bu çalışmada da branşlara göre yapılan görüşmelerde katılımcıların önerdiği çalışmanın amacına uygun başka katılımcılar ile görüşmeler yapılmıştır. Paralel olarak katılımcılar, maksimum örnekleme yöntemi kullanılarak okul türü, yerleşim yeri, kıdem, yaş gibi ayrıntıların farklılaşmasına dikkat edilerek seçilmiştir. Bu örnekleme yöntemi, üzerinde çalışılan konuyla ilişkili birey çeşitliliğini mümkün olduğunca çalışma grubuna yansıtmaya odaklanır, ancak genelleme yapmak amacıyla çeşitlilik sağlama hedefi taşımaz (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Temel amaç, farklılık gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların bulunup bulunmadığını tespit etmek ve bu çeşitlilik doğrultusunda problemin çeşitli boyutlarını analiz etmektir (Marczyk vd., 2005). Bu doğrultuda çalışma grubuna araştırmanın konusu ile ilgili farklı uzmanlık alanlarından katılımcılar dahil edilmiştir.

Çalışma grubunun demografik özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcılar	Görev türü	Cinsiyet	Eğitim düzeyi	Kıdem (yıl)	Görev yapılan okul türü	Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim yeri
KÖ1	Okul öncesi öğretmeni	K	Yüksek lisans	5	Özel kreş	Şehir merkezi
KÖ2	Okul öncesi öğretmeni	K	Lisans	8	Devlet anaokulu	Şehir merkezi
KÖ3	Okul öncesi öğretmeni	K	Doktora	12	Özel eğitim okulu	Şehir merkezi
KÖ4	Okul öncesi öğretmeni	K	Lisans	13	Devlet ilkokulu anasınıfı	Köy
KÖ5	Okul öncesi öğretmeni	K	Lisans	12	Devlet ilkokulu anasınıfı	Şehir merkezi
KÖ6	Okul öncesi öğretmeni	K	Lisans	15	Özel Okul	Şehir merkezi
KS1	Spor/hareket uzmanı	E	Lisans	17	Devlet ortaokulu anasınıfı	İlçe merkezi
KS2	Spor/hareket uzmanı	K	Yüksek lisans	9	Bağımsız	-
KS3	Spor/hareket uzmanı	E	Lisans	3	Özel kurs merkezi	Şehir merkezi
KF1	Fizik tedavi uzmanı	K	Lisans	7	Özel hastane	Şehir merkezi
KF2	Fizik tedavi uzmanı	K	Lisans	4	Özel klinik	Şehir merkezi
KF3	Fizik tedavi uzmanı	K	Lisans	8	Özel rehabilitasyon merkezi	İlçe merkezi

K = Katılımcı, Ö = Öğretmen, S = Spor/hareket Uzmanı F = Fizik Tedavi Uzmanı

Tablo 1'e bakıldığında çalışma grubunun çoğunluğunun ($f = 10$) kadın ve okul öncesi öğretmenlerinden ($f = 6$) oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin 4'ünün devlet okullarında (ilkokul ortaokul birlikte bir kurumun içindeki anasınıfı, bağımsız anaokulu, ilkokul bünyesindeki anasınıfı ve özel eğitim okulu), 2'sinin özel kurumlarda (kreş ve özel okul bünyesindeki anasınıfı) çalıştığı görülmektedir. Öğretmenlerin daha çok il merkezinde bulunan kurumlarda görev yaptıkları, bir okul öncesi öğretmenin köyde görev yaptığı görülmektedir. İl merkezinde yer alan okullar sosyo-ekonomik düzeyi farklı bölgelerde yer almaktadır.

Spor ve hareket uzmanlarının ikisi erkek, biri kadındır. Uzmanlardan biri, bir devlet okulunda hem ilkokul hem ortaokul düzeyinde beden eğitimi öğretmenliği yapmakta, aynı zamanda 3-6 yaş grubu çocuklarla çalışmaktadır. Bir diğer uzman ise bağımsız olarak 3-12 yaş grubuna yoga ve mindfulness eğitimleri vermekte; hem çevrimiçi hem yüz yüze çalışarak her tür yerleşim yerindeki çocuklara ulaşabilmektedir. Son uzman ise 4 yaş ve üzeri çocuklara yıl boyunca ve yaz aylarında çeşitli branşlarda kurslar sunmaktadır.

Fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanlarının tamamı kadındır. Uzmanlardan biri, özel bir hastanede çocuklarla çalışmaktadır. Diğer bir uzman, kendi açtığı merkezde çocuklara yönelik fizik tedavi hizmetleri sunmaktadır. Son uzman ise özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çocuklarla çalışmakta, aynı zamanda ihtiyacı olan çocuklara bireysel eğitimler vermektedir. Tüm uzmanlar hem özel gereksinimli hem de normal gelişim gösteren çocuklarla çalışmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Görüşme, bireylerle sözlü iletişim kurarak onların bir konu hakkındaki düşüncelerini ve bu düşüncelerin arkasındaki nedenleri anlamaya amaçlar. Görüşmenin temel hedefi, iletişim kurulan kişinin araştırma konusuyla ilgili duygu, düşünce ve inançlarını anlamaktır (Merriam, 2009; Patton, 2002). Bu bağlamda, çalışmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı yüz yüze bire bir görüşmelerle toplanmıştır (Bogdan ve Biklen, 2007; Patton, 2002). İki bölümden oluşan görüşme formun ilk bölümde katılımcıların demografik bilgilerine yönelik 6 soru yer alırken, ikinci bölümde okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerine yönelik toplam 9 soru yer almıştır. İkinci bölümde yer alan sorulardan bazıları şunlardır:

- Okul öncesi dönem çocuklarının yıllara göre motor gelişimlerindeki değişim/gelişime yönelik gözlemleriniz nelerdir? (Deneyimlerinize göre çocukların daha hareketli ya da hareketsiz oluşları ile ilgili gözlemleriniz nelerdir?)
- Sizce bu sorunların kaynağı nelerdir? (Toplumsal yaşam, teknolojik gelişmeler veya insanın yaşam şeklini düşündüğünüzde bunların motor gelişim ile ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?)
- Okul öncesi dönemdeki çocukların motor gelişimlerinin desteklenmesi için neler önerirsiniz? Sizce neler yapılması gerekiyor? (Aileler, ev ortamı, yaşam şekli, okul, öğretmen, gibi başlıklarla ele alırsanız ne gibi önerileriniz olur?)

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde, okul öncesi öğretmeni olan birinci yazarın gözlem ve deneyimlerine ek olarak literatürden yararlanılarak aday sorulardan oluşan bir havuz oluşturulmuştur. Bu havuz, araştırma sorularıyla ilişkilendirilmiş ve en uygun maddeler seçilerek taslak görüşme formu hazırlanmıştır. Taslak form, nitel araştırma yöntemleri konusunda deneyimli uzmanların yanı sıra ($f = 2$), eğitim programları ve öğretim ($f = 2$) ve okul öncesi eğitim ($f = 1$) alanlarında uzmanlar tarafından incelenmiştir. Uzmanların geri bildirimleri doğrultusunda gözden geçirilen form çalışma grubunda olmayan 3 kişi ile (çalışma grubunda yer alan üç farklı gruptan birer kişi ile) denenmiştir. Deneme uygulaması sırasında anlaşılmadığı görülen bir soru çıkarılarak görüşme formu son şeklini almıştır. Çalışmanın yürütülebilmesi için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler 2023-2024 eğitim öğretim yılı süresince birinci yazar tarafından gerçekleştirilen yüz yüze bireysel görüşmelerle toplanmıştır. Ortalama 30 dakika süren görüşmelerde katılımcılara gerekli bilgilendirmeler yapılarak onamları alınmıştır Birinci yazar ile aynı şehirde bulunan katılımcılarla yüz yüze yapılan bireysel görüşmelerin ses kaydı alınırken, farklı şehirlerde bulunan katılımcılarla çevrim içi araçlarla (Zoom, Whatsapp ve Google Meeting ile) yapılan görüşmelerin görüntü-ses kaydı

alınmıştır. Görüşme sonrasında katılımcıların onayları alındıktan sonra görüntü kayıtları silinerek ses kayıtları veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcıların bilgilerinin sınıdığını hissetmemeleri için kişisel yoruma meydan verecek herhangi bir fikir belirtme veya mimikten kaçınılmış ve tarafsızlık korunmaya çalışılmıştır. Sorular aynı ses tonu ve aynı sırayla katılımcılara yöneltilmiştir. En kısa görüşme 18 dakika sürerken en uzun görüşme 42 dakika sürmüştür. Elde edilen görüşme kayıtları şifreli bir bilgisayarda ve şifreli bir klasörde saklanmaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Simsek, 2011). Her görüşme dikkatlice tekrar tekrar okunarak kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen kodlar araştırmaya dâhil olan diğer araştırmacı ile karşılaştırılmış, ortak olmayan kodlar konusunda uzlaşa sağlanmıştır. Bu şekilde olası yanlılık veya gözden kaçırma vb. hataların en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra bu kodlar araştırma sorularıyla uyumlu uygun başlıklara göre kategorize edilmiştir. Bulgular sayısal verilerle desteklenerek, temalar arasında karşılaştırılma yapılabilmesi amaçlanmıştır. Metin içinde doğrudan alıntılara yer verilerek, katılımcıların bakış açısının ham hali sunularak, çarpıtma ve taraflılıktan kaçınılmaya çalışılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği tehdit eden etmenleri kontrol altında tutmak amacıyla çeşitli ölçütler ve bu doğrultuda alınabilecek tedbirler önerilmektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu doğrultuda, çalışmada geçerlik ve güvenilirliği arttırmak için yapılan çalışmalar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışmada alınan geçerlilik ve güvenilirlik önlemleri

Ölçüt	Alınan tedbirler
İnanılrlık	Çalışmanın amacına uygun bir yapıda çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışmanın amaçlarına uygun verilerin toplanabilmesi için görüşmelerde ek sorularla görüşmeler zaman baskı olmadan derinleştirilmiştir. Görüşme formunun oluşturulması, verilerin analizi ve çalışmanın tamamına ilişkin uzman görüşlerine başvurulmuştur. Görüşmeler sonrasında görüşme kayıtlarına ilişkin olarak katılımcıların onayı alınmıştır. Çalışma konusu ile ilgili olduğu düşünülen üç farklı taraf çalışma grubuna dahil edilerek veri çeşitlemesi yapılmıştır. Kod ve temaların oluşturulmasında olabildiğince yansız davranılmıştır. Bulguların sunumunda, katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar sunulmuştur.
Aktarılabirlik	Çalışmanın benzer bağlamlarda tekrar edilebilirliği açısından süreçlerin ayrıntılı bir şekilde sunulmasına dikkat edilmiştir.
Tutarlılık	Temalar içinde ve temalar arasında ilişkilendirmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgular diğer araştırmaların bulguları ile ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Elde edilen bulguların ve çalışmanın tamamının tutarlılığı için uzman görüşlerine başvurulmuştur.
Onaylanabilirlik	Elde edilen bulguların ve onlara dayalı yapılan çıkarımların veri setine dayanıp dayanmadığına yönelik olarak çalışma grubundaki farklı gruplardan birer katılımcının ve üç uzmanın görüşlerine başvurulmuştur.

Bu çalışmada, bulguların kendi içinde tutarlı ve kuramsal çerçeveye uygun olması sağlanarak, araştırmanın veri toplama, analiz ve yorumlama süreci hakkında ayrıntılı tanımlamalar yapılarak geçerlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Verilerin katılımcılardan doğru ve etik bir şekilde toplanması ve katılımcıların ifadelerinin en doğru şekilde yorumlanabilmesine özen gösterilerek iç geçerlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Bulguların sunumunda, katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak içerik zenginleştirilmiş; bulguların yorumlanmasında ise temalar içinde ve temalar arasında kurulan ilişkilendirmelerle tutarlılık sağlanmıştır. Dış geçerlilik için ise örneklem, amaca uygun kişilerden oluşturulmaya çalışılmış ve verilerin farklı başlıklar altında benzer yorumlar olacak şekilde

tekrar edilip edilmediği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Güvenilirlik için ise; farklı veri toplama yöntemleri ile veri çeşitlemesi amaçlanarak güvenilirlik arttırılmaya çalışılmıştır. Yine çalışmaya farklı araştırmacıların dâhil edilmesi, araştırmacının ön yargılarının farkında olması sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada izlenen her bir yol ve yöntem ayrıntılı açıklanmış, veriler iki uzman tarafından analiz edilerek karşılaştırma yapılmış ve ham veriler başka araştırmacılar için de kullanılmak üzere saklanmıştır.

Bulgular

Araştırma sorularına yönelik toplanan verilerin içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

Motor Gelişimin Mevcut Durumuna İlişkin Bulgular

Okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının motor gelişimlerine yönelik elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3. Okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerinin mevcut durumuna ilişkin bulgular

Tema	Kod	Veri kaynağı
Kaba motor beceriler	Zıplama becerileri	KÖ1, KÖ4, KÖ5, KÖ6, KS2
	Yürüme ve koşma şekilleri	KF2, KÖ5, KS3, KÖ1
	Dayanıklılık	KS2, KÖ1, KÖ4, KÖ5
	Kurallı oyunlara karşı tutumları	KF1, KÖ4, KÖ5
İnce motor-kaba motor becerileri dengesi	İnce motor becerileri	KS2, KÖ4, KF2
	Kaba motor becerileri	KÖ7, KÖ6
Günlük yaşam becerileri	Yetişkin desteği	KF2, KÖ4, KÖ2, KF1
	Motor planlama	KF1, KÖ5

Tablo 3 incelendiğinde uzmanların çocukların motor gelişim açısından geri olma durumlarına ait görüşlerinin kaba motor, ince motor-kaba motor becerileri dengesi ve günlük yaşam becerileri alanlarındaki gerilikler olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir.

Kaba motor becerileri teması altında katılımcılar çocukların zıplamakla ilgili sorunlar yaşadıkları, yürüyüşlerinin hantal olduğu ve düşmekten, yaralanmaktan çok korktukları yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bunlara ek olarak çocukların yakan top gibi kurallı oyunları oynamakta da güçlük çektiklerini dile getirmişlerdir.

Diğer taraftan bazı öğretmenler çocukların kaba motor becerilerindeki genel gerilemenin zıplama şekillerinde yetersizlik veya bozukluk gibi bir sonucu da beraberinde getirdiğini düşünmektedir. KÖ1 ve KÖ5'in bu konudaki gözlemi şu şekildedir:

"...Gerçekten bu çocuklar denge, koordinasyon gibi kaba motor becerilerde oldukça yetersiz. Bunu koşarken ve yürürken hatta zıplarken daha net görebiliyoruz." (KÖ1)

"...Evet en kötüsü denge becerileri. ... mesela o kadar çok düşüyorlar ki. Zıplarken, yürürken, merdiven çıkarken bile... Özellikle okulun ilk günleri..." (KÖ 5)

Katılımcılar, kaba motor becerilerindeki yetersizliğin fark edildiği alanlardan birinin çocukların yürüme ve koşma becerileri olduğunu belirtmişlerdir. Her üç alandan katılımcılar, çocukların kas gelişimlerinin yavaş ve şekilsel olarak koşmalarının bozuk olduğu yönünde benzer görüşler bildirmişlerdir. KF2 yürüyüş ve koşma konusundaki mevcut durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"Yürüyüşlerde çok ciddi bozulmalar var. Pek kimse farkında değil ama bence en sorunlu alanlardan birisi yürüme ve buna bağlı olarak koşma da diyebiliriz. Benzer kas grupları sonuçta" (KF 2)

Benzer şekilde katılımcılar, çocukların dayanıklılıklarının da gittikçe azaldığını, motor gelişim geriliği veya zayıflığına bağlı olarak fiziksel dayanıklılık sorunları ve çabuk yorulmaları gibi durumlarla da sık karşılaştıklarını belirtmişlerdir. KÖ4'ün bu konudaki gözlemi şu şekildedir:

“...Nasıl desem öyle çok iyi atlama zıplama yok sanki. Dengeleri zayıf. Çabuk yoruluyorlar. Biraz koşmalar, yorulduk, yürüseler yorulduk. Hareketli oyun oynatsam ayyy öğretmenim çok yorulduk. Sürekli yorulma serzenişi var aralarında.” (KÖ 4)

Bu sorunlara ek olarak kurallı oyunlara karşı da isteksiz olduklarını hatta geleneksel çocuk oyunları türündeki oyunları tam olarak beceremediklerini, bunun da motor gelişimdeki eksikliklerle ilgili olduğunu düşünen katılımcılar da mevcuttur. Bu türde bir sorundan bahseden KF1’in ifadesi şu şekildedir:

“...biz oyalanmak için oyun oynamak zorundaydık ama onların oyunlar önünde. Oyun ki beyni motor beceriyi geliştiren bir özellik. Oyundan kasıt sek sek mesela ya da yakan top. Simit vardı ip atlama... Bunlar hepsi denge koordinasyon egzersizleri. Çocuklukta bunların yapılma sebebi tamamen motor gelişimi etkilemesi. Ama şimdi kesinlikle geriledi. Çünkü sokakta oyun oynayan çocuk yok. Oyun kurabilen çocuk yok maalesef ki. Kurallı oyun tabii bunlar. Ama şimdiki çocukların çok işine gelmiyor kurallı oyunlar. Bence tam beceremiyorlar da. O yüzden kaçınıyorlar.” (KF1)

Katılımcıların, çocukların ince motor- kaba motor becerilerinin dengesi konusunda, fikir birliği içinde olmadıkları görülmektedir. Bazı katılımcılar kaba motor becerilerin daha gelişmiş olduğunu düşündüklerini ifade ederken, bazıları çocukların ince motor becerilerinin daha iyi durumda olduğunu belirtmişlerdir.

İnce motor becerilerin daha gelişmiş olduğunu düşünen katılımcılar buna sebep olarak, çocukların erken yaşta okula başlamaları veya okul öncesi eğitimin daha çok ince motor beceriyi desteklediğini düşünmelerini göstermişlerdir. Bu durumu KS2 şu şekilde ifade etmiştir:

“Bence okul öncesi eğitime giden ve gitmeyen çocuk en çok ince motorda fark ediyor. Şimdi örnek veriyorum benim kardeşim gitmedi. Yakından bildiğim için gözlemleyebildim. Kendi akranlarından, yakın akrabalarından falan gidenler oldu. Belirli bir yere kadar onlardan geride kaldı. Özellikle ince motorda. Fark edildi bu. Destekle falan bir yere kadar bu açık kapanabiliyor ama okul öncesi eğitim alan çocuklar dediğim gibi daha çok ince motorda fark ediliyor.” (KS2)

Ek olarak KF2, çocukların ince motor becerilerinin daha gelişmiş olmasında aile desteğinin önemine şu cümlesi ile dikkat çekmiştir:

“Mesela artık aileler daha bilinçli, daha bebekken ince motor becerilerini geliştirecek oyuncaklar alıyorlar, aynı zamanda artık oyuncak üretimi daha profesyonel, oyuncaklar artık uzmanlar tarafından çocukların el becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanıyor” (KF2)

Diğer taraftan bazı katılımcılar da ince motor becerilerinin kaba motor becerilerine göre daha geride olduğunu düşünmektedir. Buna sebep olan etkenlerden birinin okula başlama yaşının daha erkene çekilmesi olduğunu düşünen katılımcılardan KÖ7 bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“...Bir yandan okula başlama yaşının erkene alınması motor becerilerini olumsuz etkiledi. Mesela nesnelere istenilen nitelikte kesmeleri veya iki satır arasında sayıları yazmaları, düğme ilikleme, parmak ucu ile boncuk vb. dizmeleri. Şöyle bi bakınca hepsi ince motor becerisi ve bu becerilerde bence geriler. Bu becerileri kazanmakta da zorlanıyorlar” (KÖ7)

Görüşlerin toplandığı diğer bir tema olan günlük yaşam becerileri temasında katılımcılar öz bakım becerilerinde ve buna bağlı olarak günlük yaşam becerilerinde de çocukların zayıf veya yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple de yetişkin desteğine daha çok ihtiyaç duyduklarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bu noktada KF1’in görüşü dikkat çekicidir:

“...En basitinden kendi kardeşim benden 4 sene daha geç tuvalete gidebildi. O daha çok anneme ihtiyaç duyuyordu. Kendi aile içinde bile farkı gözlemleyebiliyorum... Nasıl desem anneye bağımlı. Bir bakışları ile her şeyi yaptırabiliyorlar. O yüzden de bu tamamen gelişimlerini etkileyebiliyor. Mesela bir çocuğun markete git dediğimde kaba motorla başlıyorum. Kalktı parayı aldı ayakkabılarını giydi. Markete gitti, geldi, yürüdü. Burada bile bir sürü kaba motor sayabilirken çocuklar bunu yapamıyor” (KF1)

Günlük yaşam becerilerinin geri olduğunu düşünen katılımcılardan bazıları buna sebep olarak motor planlama becerilerindeki eksiklik olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. KF1'in motor planlama ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Aşında eksiklik motor planlama. Sandalyeye oturması için mesela sandalyeyi çekmesi gerekiyor. Kolunu kullanması gerekiyor. Çocuklarda şu an planlama eksik. Motor planlama zaten eğitim hayatının da temeli. Becerileri peş peşe yapabiliye.”(KF1)

Motor Gelişimi Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların çocukların motor gelişimini etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Motor gelişimi etkileyen etmenler

Tema	Kod	Veri kaynağı
Yaşam tarzına bağlı etmenler	Toplumsal değerler Teknolojik gelişmeler Maddi imkânsızlıklar Çevresel şartlar	KS1, KS2, KS3, KF1, KF2, KF3, KÖ3, KS3, KF2 KF2, KÖ3, KS3 KÖ1, KF1
Ebeveynlere bağlı etmenler	Motor gelişime dair farkındalıkları Güvenlik endişeleri Çocuklara karşı tutumları	KF1, KÖ4 KÖ1, KF1, KÖ5 KF2, KF3, KÖ1, KÖ5
Biyolojik etmenler	Genetik Beslenme ve uyku Pandemi	KS1, KÖ1, KÖ3 KF3, KÖ1, KS3 KS1, KF3, KÖ1, KÖ3, KÖ7

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların çocukların motor gelişimini etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinin “yaşam tarzına bağlı etmenler”, “ebeveynlere bağlı etmenler” ve “biyolojik etmenler” olmak üzere üç ana tema altında toplandığı görülmektedir.

Yaşam tarzına bağlı etmenler temasında katılımcılar toplumun giderek hareketsiz bir yaşam tarzına yönelmesinin çocukların motor gelişimin önündeki en büyük engel olduğu konusunda hemfikir oldukları söylenebilir. Bazı katılımcılar hareketsiz yaşam tarzının toplumsal, kültürel değerlerle ilişkili olduğunu düşünmektedir. Örneğin, KS1, hareketsiz yaşam tarzı ve toplumsal değerler arasındaki ilişkiye ilişkin yorumu şu şekildedir

“Yani mesela biz toplum olarak da hareketi desteklemiyoruz. Kaç aile var düzenli spor yapan. Kaç ailenin hayatına yerleşmiş bu. Çocuk kimi örnek alsın. Akşam TV karşısına geçip çekirdek çitlatıyor, telefona bakıyor mesela anne baba, çocuk neden spor yapma ihtiyacı hissetsin. Kültürümüzde yok.” (KS1)

Katılımcılar daha hareketsiz yaşam tarzının oluşumunda teknolojik gelişmelerin önemli bir payı olduğunu vurgulamışlardır. Bu değişimin eskiden bedenen yapılan işlerin yerini aletlerin almasının sebep olduğunu belirten katılımcılardan KÖ3 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Artık teknolojik aletler her işi yapıyor ya kimse hareket etmeye ihtiyaç duymuyor. O zaman da motor gelişim ilk etkilenen alan tabi bu durumdan...” (KÖ3)

Benzer şekilde evde boş zamanların, daha çok ekran karşısında geçirilmesinin motor gelişimi olumsuz yönde etkilediğini düşünen katılımcılar da mevcuttur. Bu yönde görüş bildiren KS3'ün ifadesi şu şekildedir:

“Ben mesela gözlemliyorum; çocuklar dışarda koşturup oynamak yerine hemen tableti alıyım... Hareketsizler. Direk çizgi film izleyeyim ama kalkmayayım, oturayım istiyorlar. Daha çok ben çocuklarda tablet bağımlılığı görüyorum. Bununla da ilgisi olduğunu düşünüyorum. En önemli sebebi ekran yani.” (KS3)

Motor gelişimi etkileyen hareketsiz yaşam şekli ile ilgili olarak, toplumda düzenli spor yapma bilincine sahip olunmamasını gösteren katılımcılardan KÖ3, maddi imkânsızlıkların da bu süreci olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedir.

“En büyük etken elbette ki ekonomik sebepler. Eğitimde fırsat eşitliği diye bas bas bağıırırken, fırsat eşitsizliğinin zirvesinde bir sistem yarattık. Çocuklar arasındaki sosyo-ekonomik fark çok arttı...Teknoloji çocukları hareketsizliğe itiyor. Tüm bu etkenler çocukların motor gelişimlerine olumsuz etki ediyor haliyle.” (KÖ3)

KF2 de maddi etmenler ile ilgili görüş bildirerek “Her çocuk için böyle aslında: Aile bilinçliyse ekstra dersler aldırıyor, kurslara, spora gönderiyor mesela. Bu tabii biraz da maddiyatla alakalı. Ailedeki çocuk sayısı da alakalı. Spor yapan harekete meyilli bir aileyse fark ediyor.” demiştir.

Katılımcıların sıklıkla vurguladığı bir başka konu, yaşanan serbest oyuna veya çocukların birbirleri ile serbest etkileşim içinde olmalarına izin verip vermemesidir. Günümüzde çoğunlukla çocukların yalnızca yanında bir yetişkin ile parklara gidip oyun oynayabildiklerini, bunun da motor gelişimin desteklenmesi hususunda yetersiz kaldığını düşünmektedirler. KÖ1 ve KF1’in konuya ilişkin görüşleri dikkat çekicidir:

“Apartmanda yaşamak önemli bir etken. Çocuğun serbest oynama ihtimali yok. Tek şansı ailenin onu parka götürmesi ama parkların durumu ortada. Çocukların parklarda doğru düzgün oynadığını görmüyorum. Oynuyorsa da aile gözetiminde ve “dur!, yapma!, etme!, düşersin!” şeklinde müdahale çok oluyor.” (KÖ1)

“Çocukların güvenlik vb sebeplerle sokağa çıkmamaları, çocukların sokağı keşfedememesine sebep oluyor ve bu durum hayal gücünü kısıtlıyor. Hayal gücü kısıtlanınca oyun yani motor beceri zaten evin içinde dört duvar içinde kısıtlanıyor. Dış çevre şartları kesinlikle buna çok etken. Yani apartman kültürü motor gelişimi çok olumsuz etkiliyor.” (KF 1)

Motor gelişimin önündeki engeller konusunda katılımcıların dikkat çektiği bir diğer unsur; ebeveynlerin motor gelişim alanına dair farkındalıklarıdır. Ebeveynlerin, çocuğun bu yöndeki ihtiyacını veya eksikliğini fark etmemelerinin, eksikliği kapatacak destek veya arayışa da sahip olmalarına sebep olduğunu düşünen KF1, bu tutumun oluşturduğu engeli şu şekilde ifade etmiştir.

“Motor gelişim ile ilgili bilinç kesinlikle yok. Yani mesela benim sekiz aylık çocuğu olan bir arkadaşımın çocuğu dönmüyordu. Onun için sorun teşkil etmiyordu bu durum, çünkü farkında değil. Yani anne babalar farkında olmadığı için çocuklardan zaten bir beklentiye girmiyorlar. Burada da çocuk benden bir şey beklenmiyor deyip daha da yapmıyor. Bilişsel gelişim daha ön planda ama motor gelişim göz ardı ediliyor. Çocuk bir şeyi yapamıyorsa ben onun yerine yaparım diyor ama mesela çocuk okuyamıyorsa, okuyamıyor hemen onun üzerine düşmeliyim diyor maalesef ki.” (KF1)

Ailelerin güvenlik endişesi ile çocukların serbest oynama sürelerini kısıtlaması veya yine güvenlik endişesi ile oyunlarına ciddi müdahalelerde bulunması motor gelişimi etkileyen bir diğer etmen olarak görülmektedir. KÖ5 ve KÖ1 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“...günümüzde aile yapısının, ülke ekonomisinin, şehir hayatının ve popüler kültürün etkili olduğunu düşünüyorum. Bir kere güvenlik zaftiyeti var, ailelerin bu konudaki endişeleri, şehir planlaması vs. gibi sebepler çocukları evlere ya da dar, kapalı alanlara hapsediyor. Özgür bir şekilde akranları ile ilişki kurarak oyun oynayamayan çocuklar hem motor becerilerde hem de sosyal duygusal becerilerde gelişimsel gerilik sergiliyorlar.” (KÖ5)

“...unutmadan ben açık hava dedim ama mesela benim park dediğim şey bir salıncak ve kaydırak. Çocuklar çok ilgi göstermiyor o tür şeylere. Aşırı güvenli olduğu için sıkıcı da. Ben öyle görüyorum. Bir yandan ben de öğretmen olarak aman düşmesin aman risk almasın falan. Veliye ne diyeceğim korkusuyla da baskılıyorum. Serbest değıller çok. Bunlar birleşince tamamen olumsuzluğu arttırıyorlar bence.” (KÖ1)

Ailelerin çocuklara yaklaşımı, sergiledikleri tutumun da motor becerileri üzerinde önemli etkileri olduğunu düşünen katılımcılardan KF3 gözlemini şu şekilde aktarmaktadır:

“Z kuşağı çok bağıımlı, çok bencil. Nasıl desem anneye bağıımlı. Çünkü anne sürekli sen dur ben yaparım diyor. Sorumluluk vermiyor. Onlar da bir bakışları ile her şeyi yaptırabiliyorlar. O yüzden de bu tamamen gelişimlerini etkileyebiliyor.”

Bu görüşü destekleyen bir diğer katılımcı KF2 de görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bunun sebepleri ailelerin çocuklarının günlük yaşam işlerini üstlenmesi, her tür yardımına daha çocuk istemeden koşması, çocukların sorumluluklarının azalmış olması olabilir. Artık çocukların neredeyse tek sorumluluğu ders çalışmak, geri kalan tüm işleri aileler yapıyor, çocuğuna yatağını toplaması gerektiğini ya da yemekten sonra tabağını kaldırması gerektiğini söyleyen aile çok az.” (KF2)

Bazı katılımcılar düzensiz beslenme ve yetersiz uykunun motor gelişim üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünmektedirler. Konuya ilişkin olarak KF3 “Aslında beslenme düzeni de çocukları etkiliyor. Paketli gıdalar, işlenmiş gıdalar büyük ölçüde etkiliyor. Çocukların motor gelişimini de zihinsel gelişimini de etkiliyor. Kilo artışı oluyor mesela hantallaşılıyor çocuk.” şeklinde görüş bildirirken, benzer şekilde KS3’ün görüşü şu şekildedir:

“Bu yaş grubunda düzenli beslenme ve düzenli uyku biraz sıkıntılı. Bu durum sıkıntılı olan çocuklarda motor gelişim bariz belli oluyor. Düzenli beslenen, düzenli uyuyan, düzenli bir şekilde hareketli olan motor gelişim olarak her zaman olumlu yönde kendini belli ediyor.” (KS3)

Bu görüşlere ek olarak katılımcılar arasında genetik etmenlerin de doğrudan motor gelişimi etkilediğini düşünenler bulunmaktadır. Örneğin KÖ1 “Bence genetik etmen var, orası kesin. Çocuğun motor gelişimi geriyse mesela bakıyorum velinin de yürüyüşü bir değişik oluyor ya da aşırı ağırkanlı diyebileceğimiz türden oluyor” yönünde görüş bildirmiştir.

Katılımcıların motor gelişimin önündeki engellere dair görüşlerinin bir kısmı biyolojik etmenler temasında gruplanmıştır. Örneğin katılımcılar yaşanan COVID-19 salgınının çocukların motor gelişimini olumsuz etkilediğini, geriye götürdüğünü düşünmektedirler. KÖ7 düşüncelerini

“...pandemi de etkili oldu. Okula gelemediler dışarı çıkamadılar. Atlayıp zıplama imkânları olmadı çocukların 2 yıl. İlla ki geriledi motor beceriler” şeklinde ifade etmiştir. (KÖ7)

Okul Öncesi Eğitimde Motor Gelişimin Desteklenme Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların okul öncesi eğitimde motor gelişimin desteklenme durumuna yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Okul öncesi eğitimde motor gelişimin desteklenme durumuna yönelik görüşler

Tema	Kod	Veri kaynağı
Okul öncesi eğitim programı kaynaklı etmenler	Motor gelişim alanının desteklenme durumu	KÖ1, KÖ4, KÖ5 KF3
	Programın açık hava etkinliklerine teşvik durumu	KÖ1, KS1, KF2, KÖ6
Öğrenciye yönelik görüşler	Yaşa bağlı hazırbulunluluk durumları	KF2, KÖ6
	Motor becerilere dair öngörüler	KÖ6, KÖ2
Öğretmene yönelik görüşler	Öğretmenlerin mesleki tutumları	KF3, KÖ1, KÖ4
	Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri	KS1, KÖ1, KF1
Fiziki şartlara ve yardımcı personele yönelik görüşler	Sınıflardaki öğrenci sayıları	KF1, KÖ1, KÖ4,
	Sınıfların fiziki imkanları	KÖ1, KÖ4, KF1
	Yardımcı personel durumu	KÖ1, KÖ4
Ebeveynlere yönelik görüşler	Ailelerin talepleri	KS3, KÖ1
	Ailelerin farkındalıkları	KS3, KÖ1, KÖ3

Tablo 5’e bakıldığında; katılımcıların okul öncesi eğitimde motor gelişimin desteklenme durumuna ilişkin görüşlerinin beş tema altında toplandığı görülmektedir. Analiz sonuçları bu temalar altında belirtilen görüşlerin daha çok sorun odaklı görüşler olduğunu göstermiştir.

Katılımcıların okul öncesi eğitimde motor gelişimin desteklenme durumuna yönelik belirtmiş oldukları görüşler arasında ağırlığın okul öncesi eğitimi programı ile ilgili görüşlerde olduğu görülmektedir. Bazı katılımcılar, okul öncesi eğitim programının motor gelişimi yeterince desteklemediğini düşünmektedir. Katılımcılar çalışmanın verilerinin toplandığı esnada uygulamada olan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda motor gelişimin en az yer verilen gelişim alanı olduğuna dikkat çekmişlerdir. KÖ4’ün konuyla ilgili yorumu şu şekildedir:

“...program da bence etkili. Öyle çok hareketli bi programımız yok. Zaten hatırladığım kadarıyla motor gelişim kazanımı oldukça az. Hatta kazanımlar daha çok ince motora yönelik kaba motoru desteklemeye yönelik yeterli kazanım yok.” (KÖ4)

KÖ5’in, programın diğer gelişim alanlarına nazaran özellikle motor gelişimi desteklemede daha yetersiz kalmasının sonucu olarak öğretmenlerin de alanı ihmal ettiğine yönelik ifadesi dikkat çekicidir.

“Program çok eksik bu alanda çok az kazanım var. Biz de daha kolay gözden geçiriyor veya ihmal ediyoruz bu yüzden” (KÖ5)

Diğer taraftan MEB programlarının açık havada serbest oynamayı teşvik etmediğini bunun da motor gelişimi olumsuz etkilediğini düşünen katılımcılar da mevcuttur. Çocukların hem evde hem de okulda kapalı ortamlarda kalmalarının fiziki açıdan gelişimlerini olumsuz etkilediğini düşünen KÖ6, çocukların bir nevi “hapis” hayatı yaşadıklarını ifade etmiştir. Katılımcının yorumu şu şekildedir:

“Çoğunlukla evde kapalı ortamdalar. Okulda da öyle kapalı ortamda yine ve ben açıkçası bu hallerine çok üzülüyorum. Bazen sınıfta bakıyorum çocuklar hapis gibi. Kışın mesela hiç açık havaya çıkmadan günler geçiriyorlar. Benim çalıştığım okulunun doğru düzgün bir bahçesi yok mesela tartan pist var işte altı plastik bir malzeme ile kaplı bir alan var. Oyun parkı var yani. Çocukların o küçükçük alanda bile gözü kalıyor sormadıkları gün yok. Ne zaman dışarı çıkacağız, dışarı çıkacak mıyız falan diye sürekli soruyorlar. Program zorunlu kalsa mesela her gün açık havada etkinlik yapmayı biz de uyarız” (KÖ6)

Katılımcılar, program dışında öğrenciye yönelik de görüşler bildirmiş “okula başlama yaşı”nı da bir sorun olarak ele almışlardır. Okul öncesi eğitime başlama yaşının motor beceriler üzerinde etkili olduğunu düşünen katılımcılardan KF2, “Bir yandan okula başlama yaşının erkene alınması motor becerilerini olumsuz etkiledi” şeklindeki ifadesiyle görüşünü bildirmiştir.

Katılımcıların, öğrenciye yönelik olarak görüşleri arasında yeterince desteklenmeyen motor becerilerin gelecek yaşamlarında yaratması muhtemel sorunlar da yer almaktadır. Örneğin KÖ6;

“Motor gelişiminin büyük bir kısmını okul öncesi dönemde tam tamamlayamayan çocukların, ilkökul ortaokul ve hatta lise hayatında sıkıntılar yaşayacağını düşünüyorum. Bu sıkıntılar özellikle iş hayatlarında çocuklarımıza olumsuz etkileyecektir. Çünkü motor gelişim sadece hareketle ilgili değil ki. Yani dikkati konsantrasyonu bile etkiliyor. Bunlar da hem okul hayatında hem de iş hayatında önemli şeyler. Başarıyı getiren şeyler. Ama biz okulda bu kısmı göz ardı ediyoruz ve çocukları bu yönde desteklemiyoruz” şeklindeki ifadesi ile duruma oldukça kapsamlı bir yorum getirmiştir.

Katılımcılar, öğrencilerin yanı sıra öğretmenlere yönelik de değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tutum ve yeterliliklerinin çocukların motor becerilerinin gelişimini etkileyen bir etmen olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin motor gelişime bakış açısı, gün içinde öğrenme öğretme süreçlerinde motor gelişimi destekleyici etkinliklere yer verme durumu, çocukları gözlemlene becerisi gibi konuların çocukların gelişimini etkilediğini düşünen katılımcılar bulunmaktadır. Bunlara örnek KÖ4 ve KÖ1’in öz-eleştirisini gösterilebilir:

“Motor gelişim şimdi düşününce en az önem verdiğimiz alan gibi geliyor. Daha çok bilişsel becerilere odaklanıyoruz sanki. Önemli bir alan aslında. Bir de sanki sadece ince motora daha çok odaklanıyoruz. Kalem tutma, makas kesme vs., onun dışında çok çalışmıyoruz gibi motor gelişime” (KÖ4)

“Ben açıkçası yeterince bu alanı destekliyor muyum diye sorgularsam kendimi, tabi ki yeterli değil. Bizim üstümüzde bilişsel alana yönelik daha çok baskı var mesela ona daha çok eğiliyoruz diyebilirim” (KÖ1)

Yine tutum dışında öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri de katılımcılar tarafından görüş bildirilen bir diğer alan olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle fizik tedavi uzmanları ve spor hareket uzmanlarının bu konuda görüş bildirdiği dikkat çekmektedir. KS1:

“...Verilen eğitim, eğitimi veren hocanın düzeyi vs. çok önemli. Oradaki kriter hocanın düzeyi. Anatomi biliyor mu, kas sistem biliyor mu? İyi bir hoca ile iyi bir eğitim düzeyi ile iyi bir eğitim ile

çocuklar yeterince desteklenir ve gerçekten bir yerden gelişmeye başlayabilir olumlu yönde” şeklindeki ifadesiyle görüşünü bildirmiştir.

Katılımcıların motor gelişimin mevcut durumu ile ilgili görüşlerinin bazılarının fiziki şartlar ve yardımcı personel ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar sınıfların oldukça kalabalık ve fiziki şartlar açısından yetersiz olmasını motor gelişimin yeterince desteklenmemesinin temel nedenleri olarak görmekteyiz. Benzer şekilde yardımcı personel olmamasının da öğretmeni kısıtlayan bir etmen olduğunu düşünmektedirler. Bu eksikliklerin, öğretmenin hedeflediği kazanımlara ulaşmasını güçleştirdiğini düşünen KÖ1’in konuya ilişkin görüşü şu şekildedir

“Çocuklar sürekli oturmaya sabit bir şekilde ders dinlemeye teşvik ediliyorlar. Anasınıfları küçük, yardımcı personel yok. Öğretmen günü kurtarmaya çalışıyor çoğunlukla.” (KÖ1)

KF1’in görüşleri durumu şu şekilde özetlemektedir:

“Çok desteklediğini düşünmüyorum bazı okullarda jimnastik kursu var, ya da beden eğitime önem veren okullar var ama özellikle anasınıflarında şu an desteklendiklerini çok düşünmüyorum. Çocuklar ağırlıklı olarak serbest oyun oynuyor veya çizgi çalışması yapıyorlar. Kalabalık sınıflarda buna yönelik bir şeyler yapmak için yer yok. Bir minder taşımak için 3 masa boşaltmak gerekiyor, boşaltamazsın. O yüzden çocuklar sadece ince motor çalışıyorlar. Onu da zaten bir öğretmenle 30 çocuk veya 20 çocuk ne kadar yapabilirse. Bence yeterli değil.” (KF1)

KÖ1’de benzer bir yorumla, durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Zaten bizler de yani öğretmenler çok dur, yapma, etme diyoruz hep. Ne yapalım şimdi kalabalık sınıfta herkes istediği gibi hareket ederse biz de işin içinden çıkamıyoruz. Dolayısıyla çocukların hareketi okulda baya bir kısıtlanıyor” (KÖ1)

Katılımcılar aileler ile ilgili bazı konulara da dikkat çekmişlerdir. “Aileler” teması altında bazı katılımcılar, ailelerin çocukların okulda kaldıkları sürece motor becerilerini desteklemeye zaman ayrılması veya motor gelişimi destekleyici etkinlikler yapılmasına yönelik taleplerinin olmadığını, bu tür etkinlikleri önemsemediklerini, kendilerinin de zamanlarının olmadığını düşünmektedirler. KÖ1 bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

Bizim üstümüzde bilişsel alana yönelik daha çok baskı var mesela ona daha çok eğiliyoruz diyebilirim” (KÖ1)

Bir diğer katılımcı KS3 de bu konuda farkındalıklarının az olmasından kaynaklı taleplerinin de olmadığını belirtiyor:

“Ailenin farkındalığı bu konuda düşük. Çünkü şöyle bir şey; okuldan geldikten sonra zaten kalan süre çok kısıtlı. Çocuklar 5’te geliyor çoğunlukla kreşten ya da okul öncesi kurumundan. Aileler çalışan aileler. Kendilerine ayıracak vakitleri yok, çocuğa ayırdıkları vakit kısıtlı olduğu için bu süreçte farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu düşünmüyorum”. (KS3)

Okul Öncesi Eğitime Devam Etmekte Olan Çocukların Motor Gelişimlerinin Gelecekte Olası Değişimine Yönelik Görüşler

Katılımcıların öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimlerinin gelecekte olası değişimine yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 6 da verilmiştir.

Tablo 6. Gelecekte motor gelişim alanında yaşanabilecek olası değişimlere yönelik görüşler

Tema	Kod	Veri kaynağı
Fiziksel değişimler	Fiziksel görünüme bağlı değişimler Fiziksel beceriye bağlı değişimler	KÖ4, KF1, KS2, KS3, KÖ1, KÖ2 KF1, KS3
Duygusal değişimler	Duygu durum değişiklikleri Özgüven değişimleri	KS2, KÖ4, KF1 KS3 KS2
Öz bakım becerilere dair değişimler	Günlük yaşam becerilerinde değişiklikler Teknolojik gelişmelerin öz bakıma etkisi	KÖ1, KF1 KÖ2, KÖ3, KS3, KF2

Tablo 6’ya bakıldığında katılımcıların motor gelişim ile ilgili olarak gelecekte bekledikleri olası değişimlere yönelik görüşlerinin üç tema altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların büyük kısmı,

gelecekte yaşanılacak fiziksel değişimlere bağlı olarak çocukların motor becerilerinde gerileme olmasını beklediklerini belirtmişlerdir.

Bu tablonun, görüşmelerden elde edilen “motor gelişimi etkileyen etmenler” verileri ile tutarlı olduğu göze çarpmaktadır. Katılımcılar motor gelişimde sorun yaşama sebebinin yaşam şekline, ebeveyn tutumlarına ve biyolojik etmenlere bağlı olduğunu belirtmişlerdi. Bu veriye dayalı olarak katılımcıların gelecekte aynı sorunların yaşanmaya devam etmesi durumunda benzer gerilemelerin artarak devam edeceğini öngördükleri söylenebilir.

Katılımcıların bu gerilemeleri, duruş bozuklukları, kaslarda zayıflık, koordinasyon problemleri gibi alanlarda görülmesini bekledikleri tespit edilmiştir. Hali hazırda yaşam şekline bağlı motor gelişim gerilemelerini tespit eden katılımcılar gelecekte de fizyolojik olarak önemli gerilemeler olmasını öngörmektedir. Katılımcılar, yaşanılması muhtemel gerilemelerin sonucu olarak çocukluktan itibaren duruş (postür) bozuklukları görülme olasılığının daha fazla olacağını düşünmektedirler.

Örneğin KÖ1, “*Böyle giderse çok ciddi sorunlar oluşacak. Hem sağlık açısından duruş bozuklukları vs. çok görülecek. Kamburluk, omurga eğriliği (skolyoz) mesela.*” diyerek öngörüsünü belirtmiştir.

Çalışmaya katılan fizik tedavi uzmanları ve spor hareket uzmanlarından bazıları uzun vadede hareketsiz bir yaşamın zamanla kaslarda da gelişim geriliğine neden olacağını düşünmektedirler. KF1 bu konudaki görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“*Hareketsizlik ve sonucunda kas zayıflığı olacak çocuklarda, şimdiye göre daha kilolu ama kas olarak daha zayıf çocuklar olacaklar.*” (KF1)

Gelecekte obezitenin çok daha sık karşılaşılan bir sağlık sorunu olacağı ve bunun da motor gelişimi olumsuz etkileyeceğini düşünen katılımcılardan KS3’ün ifadesi ise şu şekildedir:

“*Şu an günümüzde obezite vs. var ama gelecekte daha ciddi sorun olacağını bekliyorum açıkçası. Çünkü ben kendi yaptığım araştırmada da bunu öngörmüştüm aslında. Yaşam şekli vs. yani şu anki yine iyi. Bundan 15-20 yıl sonrayı düşündüğümüzde gerçekten çok sıkıntı. Yanlış beslenme motor gelişimi de kötü etkileyecek insanlar şişmanladıkça daha zor hareket edecek. En olumsuz bu değişim olacak benim öngörüm.*” (KS3)

Benzer şekilde yaşanması muhtemel fiziksel gelişim sorunlarının koordinasyon, denge gibi fiziksel becerilerde de sorunlara yol açacağını öngören katılımcılardan birisi olan KF1 görüşünü şöyle dile getirmiştir:

“*Çocuklarda ağırlık aktarımı dediğimiz şey mesela sağ sol kullanımı tamamen bozulacak. Sağ sol koordineli kullanımı. Yani mesela çocuklar bir şey taşıırken sağa sola ağırlık aktarır. Bunda aksama olacak. Sağ solu aynı anda kullanma; bilateral koordinasyon orta hattı geçme aynı anda sağ solu kullanma gibi*” (KF1)

Katılımcılar fiziksel değişimlerin yanı sıra gelecekte duygusal bir takım olumsuz değişimler de beklediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları gelecekte çocukların duygusal gelişiminin motor gelişimdeki yavaşlamadan olumsuz etkilenebileceğini, bedensel rahatsızlıkların artacağını, sağ sol bedeninin eş zamanlı kullanımı ile ilgili sorunlar yaşanabileceğini bu sorunların da çocukların duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. KS2’nin konuya ilişkin öngörülerini şu şekildedir:

“*Motor gelişim göz ardı edildikçe duygusal gelişimleri de olumsuz etkileniyor. Yani hareketsiz olan çocuğun duygu durumu da etkilenecek. Enerjilerini attığında motor becerileri gelişen çocukların duygu kontrolleri, oto kontrolleri daha yüksek oluyor. Yani o iniş ve çıkışların kontrolünü daha iyi yapıyorlar. Denge tutabiliyorlar en azından. Yani sadece motor gelişim olarak bakmamak gerekiyor...*” (KS2)

KS3 de motor becerilerin körelmesi/desteklenememesi sonucunda özgüven eksikliklerinin oluşabileceğini düşünmektedir.

“*Ben en çok motor becerileri özgüvenle ilişkili olduğunu düşünüyorum yani çocuğun motor becerileri köreltikçe özgüveni de etkilenecektir bundan.*” (KS3)

Yine gelecekte yaşanacak motor beceri alanındaki gerilemelerin, günlük yaşam becerilerine olumsuz yansımaları katılımcılar tarafından olası görülmektedir:

“Hareketsizlik arttıkça günlük yaşam becerileri de aksayacak bence.” (KÖ1)

Bu görüşe ek olarak KÖ2, teknolojik gelişmeler sonucunda gerileyecek motor becerilerin, insanların öz bakım becerilerinin körelmesine veya unutulmasına yol açacağını öngördüğünü ifade etmektedir:

“İnsanların hareketsiz yaşam sonunda pek çok sağlık sorununu erken yaşta yaşayacaklarını düşünüyorum. Teknolojinin hızla gelişmesi motor gelişimi olumsuz etkileyecektir. İlerde kopan düğmeleri bile robotlara diktireceklerini düşünüyorum. Böyle böyle pek çok beceri unutulacak. İhtiyaç kalmayacak.” (KÖ2)

Okul Öncesi Eğitimde Motor Gelişimin Desteklenmesine Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular

Katılımcıların okul öncesi eğitimde motor gelişimin desteklenmesine yönelik önerilerinden elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Okul öncesi eğitimde motor gelişimin desteklenmesine yönelik öneriler

Tema	Kod	Veri kaynağı
Okul öncesi eğitim programına yönelik öneriler	Programın içeriği	KÖ1, KÖ3, KÖ4, KÖ5, KS1
	Motor gelişime yer verilme durumu	KÖ1, KS1, KÖ2, KÖ3
Öğretmenlere yönelik öneriler	Mesleki gelişim	KF2, KÖ1, KÖ4, KS3, KS1
	Sosyo-ekonomik durum	KS3, KÖ3
Ebeveynlere yönelik öneriler	Yaşam tarzı	KÖ1, KÖ6, KS2, KF1, KS3
	Teknoloji kullanımı	KS1, KÖ1, KÖ2, KÖ4, KÖ5, KF1 KS3,
	Öz bakım ve sorumluluk	KF2, KÖ2, KÖ6
	Sportif etkinlikler	KS1, KS2, KS3, KF1, KF2, KÖ1, KÖ6

Tablo 7’de, katılımcıların okul öncesi eğitime devam eden çocukların motor gelişimindeki sorunlara yönelik çözüm önerilerinin üç tema altında gruplandığı görülmektedir. Söz konusu önerilerin katılımcıların hem mevcut durumu betimlerken gözlemledikleri sorunlarla hem de gelecekteki olası sorunlara yönelik olduğu söylenebilir.

Katılımcıların önerilerinin bir bölümünün okul öncesi eğitim programına yönelik olduğu görülmektedir. Sadece okul öncesi öğretmenleri değil, spor hareket uzmanları ve fizik tedavi uzmanlarının da okul öncesi eğitim programının her şeyden önce çocukların fiziksel olarak daha aktif olmasını sağlaması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Katılımcılardan KS1 konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Programın da bu alanları desteklemesi lazım. Çocuğu harekete teşvik etmesi lazım. Hep ders, hep ders. Çocuk evde hareketsiz, okulda hareketsiz. Nasıl gelişsin motor beceri.” (KS1)

Diğer taraftan programın motor gelişime yer verme düzeyinin daha fazla olması, bunun için motor gelişime yönelik kazanımların artırılmasını, buna paralel olarak öğretmenlerin motor gelişime yönelik etkinliklere daha fazla yer vermesi önerilmektedir. Motor becerilere yönelik kazanımların niteliğine de vurgu yaparak bu alanın güçlendirilmesi yönünde görüş bildiren KÖ2 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Sadece programda yıl boyu kazandırılması istenen psiko motor gelişim kazanımlarının çok genel ifadeler içerdiğini, işte; yürür, koşar ... gibi ifadeler bizim için amaç olmamalı bence. Gözlemlenen becerinin ayrıntılarına değinilmesi gerektiğini düşünüyorum. Nasıl yürüyor, nasıl koşuyor o da önemli.” (KÖ2)

Öğretmenlere yönelik öneriler temasında katılımcılar, öğretmenlerin motor gelişim alanına daha hâkim olmalarını, çocukların motor gelişim eksikliklerini belirleyebilecek ve onları destekleyebilecek mesleki yeterliklere sahip olmalarını önermişlerdir. Öğretmen katılımcılardan KÖ4, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerine dair önerilerde bulunmuştur:

“Ne biliyim belki öğretmenlere eğitim falan verilmeli. Çünkü gerçekten hiç bilmiyor kimse bence yani o alanı. Motor alan kendiliğinden gelişir gibi geliyor sanki bize.” (KÖ4)

KÖ1 de gelişimin bütüncül olmasına dikkat çekerek çocukların çok yönlü gelişmesinin öneminden bahsetmiş, motor becerisinin diğer alanlara olan etkisine şu şekilde vurgu yapmıştır:

“Okulda işte sadece sayı rakam okula hazırlık değil okul öncesi her alanda desteklenmeleri gerekiyor. Bunu öğretmenlerin kavraması lazım. Bir de aslında motor beceriyi destekleyince de her alanı desteklemiş oluyorsunuz bunu bilmiyor öğretmenler onların da bilinçlenmesi lazım” (KÖ1)

KS1’de öğretmenlerin motor gelişim alanına hâkim olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin motor gelişime yönelik alt yapı yetersizliklerinin çocukların motor gelişimi ile ilgili yaşadığı sorunları tespit etmesinin önünde engel olacağını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Öğretmenin konuya hâkim olması lazım. Çocuk hangi alanda eksik. Yürüme mi, koşma mı, atma mı, denge mi, neyse. Kas bilmesi lazım, anatomi bilmesi lazım. Bunları iyi bilmesi lazım.” (KS1)

KS3 ise farklı bir açıdan konuya bakmış, öğretmenlerin iş yükünün azaltılarak ekonomik olarak daha rahat hale gelmelerinin onların çocuklara yaklaşımının kalitesinin arttıracağını, bu sayede öğretmenlerin, çocukları daha iyi gözlemleyebileceklerine ve gelişimlerine daha çok destek olabileceklerine inandığını belirtmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır:

“Öğretmenlerin daha az evrak işleri yapması, ekonomik olarak rahat olması iş verimliliğini arttıracağı gibi çocukların bireysel gelişimlerini gözlemleyip, yönlendirmesi daha kolay olacaktır. ... öğretmene gereksiz iş yükü yüklemek yerine bireysel iletişimlerini arttıracak zamanı tanımak gerekir ki şu anda sistemde öğretmenler ekonomik ve iş yükü olarak yıprandığı için verimlilikleri azdır” (KS3)

Katılımcıların öneri getirdikleri temalardan birinin aile teması olduğu görülmektedir. Motor gelişimin gerileme sebepleri arasında özellikle vurguladıkları uzun süre ekranda kalmaya bağlı hareketsizlik nedeniyle katılımcılar, önerilerinde çocuklar için ekran süresinin kısıtlanması gerektiğine güçlü bir vurgu yapmışlardır. Çocukların ekran yerine açık havada, doğada daha aktif oldukları alanlarda vakit geçirmeleri gerektiğini, bunun için uygun koşulların oluşturulmasını, çocukların mümkün olduğunca bir spor branşına yönlendirilerek düzenli spor yapmalarının sağlanmasını önermektedirler. Aşağıda sırasıyla KÖ1, KÖ6 ve KS2’nin görüşlerine yer verilmiştir:

“Çocukların ekrandan uzaklaşması çok önemli. Artık iyice bağımlı oldular. Bu durum eğitim hayatlarını da sosyal hayatlarını da çok etkiliyor. Ekran yerine açık havada zaman geçirmeleri lazım” (KÖ1)

“Evde TV ya da telefon ile oynamaları yerine mesela park ve bahçelerde yaşıtları ile vakit geçirmelerini öneriyorum” (KÖ6)

“Onun dışında seçeceği bir spora yönlendirmelerini istiyorum. Yoga olur basketbol olur futbol olur voleybol olur boks olur” (KS2)

Motor gelişimin desteklenmesi önerileri arasında çocukların daha fazla günlük işlerde ve kendi öz bakımlarında sorumluluk almaları gerekliliği yer almaktadır. Ailelerin çocuklarının motor gelişimlerinin desteklenmesine yönelik önerilerinin daha çok günlük işlerde ve kendi öz bakımında çocuğa daha fazla sorumluluk vermeleri yönünde olduğu görülmektedir. Ailelerin günlük olarak çocuklara yapabilecekleri birtakım işler vermeleri ve öz bakımlarına yönelik işlerde kendi kendilerine yetebilir olmaları için onları desteklemeleri katılımcıların hemfikir olduğu konular arasındadır. KS3’ün çocukların sorumluluk olarak kendi kendilerine yetebilmeleri gerektiği yönündeki düşünceleri şu şekildedir:

“Çocuğun kendi gereksinimlerini karşılayacağı bir alanda aktif olmalarını istiyorum. Mesela genellikle ekran süresi kısıtlaması. Hareket etmesi gerekiyor çünkü çocuğun. Evde annesine yardım etmesini istiyorum. Mesela mutfakta elini, kolunu kullanacak, aktif olacak, sorumluluk alacak. Sorumluluğunu ona versin. Kıyafetlerini kendi katlasın. El becerileri gelişsin. El bileklerindeki döndürme kabiliyeti artsın. Çocuğu oturan bir çocuk gibi değil de aktif bütün bedenini kullanan bir çocuk gibi yetiştirmelerini istiyorum.”

Katılımcıların ailelere getirdiği önerilerden bir kısmı ailelerin çocuklarının açık havada daha fazla zaman geçirmelerini sağlamaları ve mümkün olduğunca çocuklarını spora yönlendirmeleri hususundadır. Özellikle açık havada serbest zaman geçirmenin önemine vurgu yapan katılımcılardan KF2 düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuklar serbest, bahçede, açık havada oynamalı. Burada özellikle serbestin altını çizeyim çünkü çocuğu kendi haline bırakmak, kural olmadan kendi ürettiği bir şeylerle uğraşmasını sağlamak gerekiyor. Artık sokakta oynayamadıkları için yani bu serbestliği yaratması gerekiyor ebeveynlerin” (KF2).

Bir diğer katılımcı KS3 de çocukların harekete ve spora yönlendirilmesi yönündeki önerilerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Yüzmeyi tavsiye ediyorum. Yani bütün kas gruplarını çalıştırıyor. Eve mutlaka eklem egzersizleri veriyorum çocuklara. Çok oturdukları için kemiklerin birleşme aralığında kas bölümleri zayıflıyor ve katılaşıyor. O bölümlere döndürme hareketleri veriyorum. Onun dışında seçeceği bir spora yönlendirmelerini istiyorum. Yoga olur, basketbol olur, futbol olur, voleybol olur, boks olur.” (KS3)

Bunların dışında, ailelere motor gelişimin önemi hakkında bilgi verilmesi, çocukların risk almaya teşvik edilmesi, evde egzersiz yapılması ve yeni öğretilen becerilerin evde sık tekrar edilmesi, öneriler arasındadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada okul öncesi eğitim öğretmenleri, fizik tedavi uzmanları ile spor/hareket uzmanlarından oluşan katılımcılara, okul öncesi eğitime devam eden çocukların motor gelişiminin mevcut durumu ve gelecekteki olası değişimi hakkında görüşleri sorulmuştur. Elde edilen bulgular, çocukların motor gelişiminde "somut bir kötüye gidişe" işaret etmektedir. Katılımcıların branş veya uzmanlık alanı fark etmeksizin tamamı, şu anki motor gelişimin geçmişe göre daha yavaş ve geri olduğunu gözlemlediklerini, gelecekte de bu geriye gidişin devam edeceğine dair öngörülerinin olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle vurguladıkları denge ve öz bakım becerilerindeki yetersizliğin, günlük yaşam becerileri ve özgüven gibi alanları olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde değinilen “çocukların gittikçe daha az hareket ettikleri” görüşü, Derer ve Mülazımoğlu-Ballı'nın (2018) ilkokul öğrencilerinin fiziksel etkinlik durumları ile ilgili yaptıkları çalışmanın bulguları ile uyumlu görülmektedir. Söz konusu çalışmaya göre, çocukların fiziksel etkinliklerle ilgilenmeye ayırdıkları zaman giderek azalmaktadır. Yine aynı çalışma fiziksel etkinliklere katılım ile motor yeterlilikler arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Konca (2019) çalışmasında, 7-14 yaş aralığındaki 662 çocuğun fiziksel etkinlik düzeylerini incelemiş ve çocukların %14.12'sinin hareketsiz, %38.90'ının düşük düzeyde hareketli bir yaşam biçimine sahipken, yalnızca %2.39'unun oldukça hareketli bir yaşam biçimine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmaya konu olan ebeveyn tutumlarının motor beceri üzerindeki etkisine yönelik farklı çalışmalar da alan yazında yer almaktadır. Örneğin, Solmaz vd., (2022) çalışmalarında, okul öncesi eğitim alan 5-6 yaş grubu çocukların motor performansı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan analizler, otoriter ebeveyn tutumunu benimseyen anne ve babaların, otoriter tutum puanları arttıkça çocuklarının koşu performanslarının da arttığını göstermektedir. Yine farklı araştırmalar (Bower vd., 2008; Kıvanç, 2020; Poresky ve Henderson, 1982) ebeveyn tutumlarının çocukların motor ve öz bakım becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, literatürdeki bu sonuçların, bu çalışmanın katılımcılarının ailelerin çocuklarının motor becerileri ve günlük yaşam becerilerinin gelişimini desteklemelerine yönelik önerilerine ilişkin bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir. Benzer şekilde, Schnabl-Dickey (1977) de çocukların atlama ve fırlatma performansı ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, fırlatma performansının hoşgörülü tutum ile, atlama performansının ise disiplinli tutumla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların motor gelişiminin geri olma sebepleri arasında saydığı beslenme ve uyku ile ilgili etmenler daha önce yapılan araştırmaların bulguları ile örtüşmektedir. Örneğin; Goslin ve Burden (1986), Malina vd., (2004) çalışmalarında beslenme, düzenli yaşam alışkanlığı, sosyo ekonomik durum gibi bazı etmenlerin hem çocuk hem genç hem de yetişkin bireylerin sportif verimlilikleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Berlin vd., (1983) ve Kochanska vd., (2000) çocukların yetiştiği çevrenin sosyal ve ekonomik şartları ile anne babanın eğitim seviyesinin, boy uzunlukları ve vücut ağırlıkları üzerinde etkili olduğunu destekler bulgular elde etmişlerdir.

Okulların ve eğitim kurumlarının motor gelişim üzerindeki etkilerine bakıldığında fiziksel yetersizlikler ve programa bağlı eksiklikler olduğu görülmüştür. Erol ve Taşdere (2022); Uşak ilinde görev yapan 82 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirdiği çalışmalarında öğretmenlere etkili bir hareket eğitiminin önündeki engelleri sormuşlardır. Öğretmenler ise sınıfların fiziki açıdan yetersiz oluşunu, kalabalık oluşunu, yeterli araç gereç ve materyalden yoksun oluşunu önemli engeller olarak belirtmişlerdir. Benzer şekilde alanyazında, okul öncesi eğitim kurumlarının ve ilkokul bünyesindeki anasınıflarının fiziksel özelliklerini inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar (Arslan-Karaküçük, 2008; Güleş ve Erişen 2013; Özkubat; 2013) katılımcıların görüşlerini destekler nitelikte kurumların ve sınıfların fiziksel özelliklerinin yetersiz olduğunu, özellikle bahçe, açık alan, park gibi alanların (Düzce, 2019; Kök vd., 2010; Ömeroğlu, 2000) donanımsal olarak yetersiz ve küçük olduğunu vurgulamışlardır. Yetersiz fiziksel alanın gelişimsel olarak en çok motor gelişimi olumsuz etkilemesi ise kaçınılmazdır.

Program ile ilgili görüşlere bakıldığında bu çalışmadaki katılımcıların, okul öncesi eğitim programının motor gelişimi yeterince desteklemediği yönünde hemfikir olmalarının, Ulutaş vd., (2017) tarafından yapılan çalışmadaki; okul öncesi eğitim programında (MEB, 2013) yer alan kazanım ve göstergelerin hem kaba hem de ince motor gelişiminde yeterli olmadığı yönündeki bulguları ile örtüşmektedir. Nitekim bu çalışmanın yapıldığı dönemde güncellenen yeni okul öncesi eğitim programında motor gelişim alanındaki kazanımların beşten altıya çıkarılması memnuniyet verici olsa da etkilerinin önümüzdeki dönemlerde izlenmesinde yarar görülmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular arasında, katılımcıların neredeyse tamamının, gelecekte motor gelişim açısından durumun daha kötüye gideceğini öngördükleri yer almaktadır. Bu öngörülerin, Coşkuntürk vd., (2023) tarafından yapılan araştırmanın bulguları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Söz konusu araştırmaya göre, hareketsiz yaşam tarzından en çok çocuklar etkilenmekte ve bu yaşam şeklinin çocuklarda kas-iskelet sistemi sorunları, kalp-damar hastalıkları ve obezite gibi çeşitli rahatsızlıkların görülme sıklığını artırdığı belirtilmektedir. Benzer sonuçlar, Mustafaoğlu vd., (2018) tarafından yapılan çalışmada da elde edilmiştir. Çalışmada, çocukların hareketsiz yaşamlarının postür bozukluklarına, kas-iskelet sistemi problemlerine, obeziteye ve benzeri gelişimsel problemlere yol açtığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak okul öncesi eğitime devam eden çocukların motor gelişimlerinin eskiye göre daha iyi olmadığı, hatta günümüzün hareketsiz yaşamı destekleyen yaşam tarzına bağlı olarak gelişim geriliklerinin olduğunu, gelişimin bütün olduğu göz önünde bulduğunda motor gelişimdeki aksaklıkların diğer gelişim alanlarını da olumsuz etkileyeceği bunun için okul öncesi eğitim programının motor gelişimi destekleyici bir şekilde güncellenmesi gerektiği, ailelerin ve öğretmenlerin bu konuda daha duyarlı olmaları için desteklenmeleri gerektiği söylenebilir.

Öneriler

Bu çalışma 6 öğretmen, 3 fizik tedavi uzmanı ve 3 spor/hareket uzmanı ile yapılmış nitel bir çalışmadır. Farklı alan uzmanları ile farklı yöntem ve teknikler kullanılarak alana katkı sağlayacak farklı çalışmalar yapılabilir. Diğer taraftan motor gelişim alanı, teknolojik ve sosyal gelişmelerden etkilenen, bütünsel gelişim açısından oldukça önemli bir alandır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular; motor gelişimin öneminin henüz aileler, eğitimciler veya okul öncesi eğitim programının geliştirilmesini sağlayan politika yapıcılar tarafından hak ettiği ilgiyi göremediğini düşündürmektedir. Bu sebeple işe motor gelişimin öneminin hayatın her alanında fark edilmesini sağlayacak geniş çaplı eğitsel yeniliklerle başlanması önerilmektedir. Bu noktada hem yerel hem de ulusal düzeyde farkındalık projeleri, bilgilendirme amaçlı seminerler, eğitimler veya topluma mal olmuş rol model kişilerle kampanyalar yürütülebilir.

Diğer taraftan bu çalışmaya da konu olan çocuklarla çalışan uzmanların farkındalığı en önemli unsurlar arasındadır. Söz konusu uzmanlara yönelik olarak; lisans programlarında motor gelişim alanına daha fazla yer verilmesi, eğitim süresince daha fazla vaka ile gözlem yapmalarına olanak tanınması, hizmetleri süresince çağdaş gelişmelere dayanan sertifika programları düzenlenmesi, farklı disiplinlerin bir arada çalışmasına olanak tanıyacak süreçlerin desteklenmesi gibi öneriler getirilebilir. Yine bu uzmanların çalışma hayatlarında çocuklarla çalışılan eğitim ortamlarını motor becerileri destekleyecek nitelikte zenginleştirmeleri, yine bu becerileri destekleyecek etkinlikleri günlük rutinelere eklemeleri

sürece katkı sağlayacaktır. Güncel araştırmaların ve artık hayatın vazgeçilmez parçası olan dijital araçların da kullanılmasına yönelik uzmanların farkındalık kazanmalarını sağlayacak projeler ve çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Sadece çocukların değil yetişkinlerin de aktif bir yaşam tarzını benimsemeleri, hareketin günlük yaşamın doğal bir parçası haline getirilmesi sağlanarak, çocukların da küçük yaştan itibaren bu alışkanlık ve farkındalıkla büyümeleri sağlanabilir. Yalnız motor gelişim değil sağlıklı ve zinde bireyler için beslenme ve uykunun öneminin daha çok fark edilmesi, ailelerin çocuklarını bu bilinçle yetiştirmelerinin sağlanması oldukça önemlidir. Çocukların günün önemli bir bölümünü okulda geçirdikleri göz önüne alınırsa, okulların hareketi teşvik edecek fiziksel imkân ve eğitsel programla donatılmaları önerilebilir. Bu çalışma yalnız okul öncesi eğitime devam eden çocuklar ile çalışan 12 uzman ile yapılan görüşmelerle elde edilen verilere dayalı dayandırılmıştır. Araştırmacılara çocukların motor gelişimlerini gözlemlene, farklı yaş grupları ile çalışma veya farklı veri toplama yöntemlerine dayalı çalışmalarını yapmaları önerilebilir. Alanda çalışan farklı uzmanlar, veliler ve hatta öğrencilerin de dahil olduğu farklı çalışmalar yapılarak motor gelişime dair geniş çaplı farkındalık kazandırılması, durumun farklı paydaşlar gözünden değerlendirilmesinin sağlanması alana katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akgül, E., Yazıcı, D. ve Akman, B. (2019). Views of parents preferring to raise a bilingual child. *Early Child Development and Care*, 189(10), 1588-1601. <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1400541>
- Akçınar, S., Taşkıran, C., & Akçınar, F. (2020). Farklı fiziki özelliklere sahip yerleşim bölgelerinde yaşayan altı yaş grubu çocukların psikomotor gelişimlerinin karşılaştırılması. *Journal of History School*, 45, 1132–1146. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mls/issue/67697/1006615>
- Akın, S. (2015). *Okul öncesi 60-72 aylık çocukların temel motor beceri gelişiminde eğitsel oyunların etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/611900>
- Arslan-Karaküçük, S. A. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekânsal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320. <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>
- Baran, M., Yılmaz, A., ve Yıldırım, M. (2007). Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri: Diyarbakır huzurevleri anaokulu örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 27-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47962/606822>
- Bower, J. K., Hales, D. P., Tate, D. F., Rubin, D. A., Benjamin, S. E., & Ward, D. S. (2008). The childcare environment and children's physical activity. *American Journal of Preventive Medicine*, 34(1), 23-29. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2007.09.022>
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods*. Pearson.
- Boz, M. (2011). *5-6 yaş grubu çocuklara uygulanan temel hareket eğitim programının hareket becerilerinin gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cohrdes, C., Grolig, L., & Schroeder, S. (2019). The development of music competencies in preschool children: Effects of a training program and the role of environmental factors. *Psychology of Music*, 47(3), 358–375. <https://doi.org/10.1177/0305735618756764>
- Cleland, V., Crawford, D., Baur, L. A., Hume, C., Timperio, A., & Salmon, J. (2008). A prospective examination of children's time spent outdoors, objectively measured physical activity and overweight. *International Journal of Obesity*, 32, 1685–1693. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18852701/>
- Coşkun, A. (2010). *Küçük yaşta yoğun spor yapan çocuklarda, bilişsel yapının ve motor gelişimin insan çizim ve motor gelişim testleriyle araştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://avesis.marmara.edu.tr/yonetilen-tez/67321e56-64bf-453f-b146-67798e67e437/kucuk-yasta-yogun-spor-yapan-cocuklarda-bilissel-yapinin-ve-motor-gelisimin-insan-cizim-ve-motor-gelisim-testleriyle-arastirilmesi>
- Coşkuntürk, O. S., Kurcan, K., Yel, K., ve Güzel, S. (2023). Teknolojik gelişmelerin hareketsiz yaşama ve çocuklarda psiko-motor gelişime etkileri. *Dede Korkut Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 48-59. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dksbd/issue/77859/1309808>
- Derer, A., ve Mülazımoğlu-Ballı, Ö. (2018). İlkokul öğrencilerinin motor yeterli düzeylerinin fiziksel aktiviteye katılım, yaş, cinsiyet ve beden kütle indeksi ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(4). <https://doi.org/10.17644/sbd.344697>

- Derri, V., Emmanouilidou, K., Vassiliadou, O., Tzetzis, G., & Kioumourtzoglou, E. (2008). Relationship between academic learning time in physical education (ALT-PE) and skill concepts acquisition and retention. *Physical Educator*, 65(3). <https://js.sagamorepub.com/pe/article/view/2137/2095>
- Erol, D., ve Tasdere, A. (2022). Okulöncesi öğretmenlerinin hareket eğitimi hakkındaki görüşleri. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 5(Özel Sayı 1), 414–428. <https://doi.org/10.38021/asbid.1205271>
- Feldman, R. S. (2004). *Child development* (3rd ed.). Pearson Education
- Gallahue, D. L., & Ozmun, J. C. (1995). *Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults*. McGraw-Hill.
- Gallahue, D. L., & Ozmun, J. G. (2006). *Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults* (6th ed.). McGraw-Hill Companies.
- Garcia, C., & Garcia, L. (2006). A motor development and motor learning perspective. *JOPERD: The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 77(8), 31–33. https://www.academia.edu/23112758/A_Motor_Development_and_Motor_Learning_Perspective
- Glesne, C. (2011). *Becoming qualitative researchers*. Pearson.
- Goslin, B. R., & Burden, S. B. (1986). Physical fitness of South African school children. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 26(2) 128-136. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/3747476/>
- Grissmer, D., Grimm, K. J., & Aiyer, S. M. (2010). Fine motor skills and early comprehension of the world: Two new school readiness indicators. *Developmental Psychology*, 46(8). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20822219/>
- Guillaume, M. (1999). Socioeconomic and psychosocial conditions of parents and cardiovascular risk factors in their children. *Acta Paediatrica*, 88 (8). <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1651-2227.1999.tb00063.x>
- Güleş, F., ve Erişen, Y. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: Paydaş görüşlerine dayalı bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 129. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1724722>
- Haktanır, G. (2011). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, 1(24). Anı Yayıncılık.
- Hedlin, M. (2019). ‘They only see their own child’: an interview study of preschool teachers’ perceptions about parents. *Early Child Development and Care*, 189(11), 1776-1785. DOI: [10.1080/03004430.2017.1412955](https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1412955)
- Ilhmeideh, F. (2019). Getting parents involved in children’s play: Qatari parents’ perceptions of and engagement with their children’s play. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 47(1), 47-63. DOI: [10.1080/03004279.2017.1399152](https://doi.org/10.1080/03004279.2017.1399152)
- Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., Bekman, S., ve Cemalcılar, Z. (2004). Erken müdahalenin erişkinlikte süren etkileri: Erken Destek Projesi’nin İkinci Takip Araştırması’nın Ön Bulguları. *Anne-Çocuk Eğitim Vakfı Araştırma Raporu*. <http://www.acev.org/arastirma/arastirmalar.asp>
- Kıvanç, R. (2020). 24-36 aylık çocuğu olan annelerin özyeterlilik algıları ve çocuk yetiştirme tutumları ile çocuğun motor gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1). <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2445>
- Kimbro, R. T., Brooks-Gunn, J., & McLanahan, S. (2011). Young children in urban areas: Links among neighborhood characteristics, weight status, outdoor play, and television watching. *Social Science & Medicine*, 72, 668–676. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21324574/>
- Konca, E. (2019). 7-14 yaş öğrencilerin fiziksel aktivite durumları ve beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 14, 105-117. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14821>
- Kochanska, G., Murray, K. T., & Harlan, E. T. (2000). Effortful control in early childhood: Continuity and change, antecedents, and implications for social development. *Developmental Psychology*, 36(2), 220-32 <https://doi.org/10.1037//0012-1649.36.2.220>
- Kök, M., Küçüköğlü, A., Tuğluk, M. N., ve Koçyiğit, S. (2010). Okul öncesi eğitimin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 160–171. <https://dergipark.org.tr/pub/ataunikkefd/issue/2777/37237>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications.
- Madigan, S., Browne, D., Racine, N., Mori, C., & Tough, S. (2018). Association between screen time and children’s performance on a developmental screening test. *JAMA Pediatrics*, 173(3). <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.5056>

- Malina, R. M., Bouchard, C., & Bar-Or, O. (2004). *Growth, maturation and physical activity* (2nd ed.). Human Kinetics.
- Marczyk, G., DeMatteo, D., & Festinger, D. (2005). *Essentials of research design and methodology*. John Wiley & Sons Inc.
- McFarland, A. L. (2011). *Growing minds: The relationship between parental attitude about nature and the development of fine and gross motor skills in children* [Doktora tezi, Texas A&M University]. Texas A&M University.
https://www.researchgate.net/publication/267277786_Growing_Minds_The_Relationship_Between_Parents'_Attitudes_about_Nature_and_the_Development_of_Fine_and_Gross_Motor_Skills_in_Children
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları
<https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/okuloncesietkinlikkitabi.pdf>
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., ve Özdiçler, A. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 227-247.
<https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0051>
- Mülazımoğlu-Ballı, Ö. (2006). Bruininks-Oseretsky motor yeterlik testinin geçerlik, güvenilirlik çalışması ve beş-altı yaş grubu çocuklara uygulanan cimmastik eğitim programının motor gelişime etkisinin incelenmesi. *Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16378/171350>
- Ömeroğlu, E. T. (2000). *Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel ve eğitsel ortamları*. Okul öncesi eğitim ilke ve yöntemleri.
- Özbar, N. (2007). Hareket eğitimi programının 4-6 yaş grubu çocuklarda motor beceri ve vücut kompozisyonu üzerine etkisinin incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özkubat, S. (2013). Okul öncesi kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/33895/375263>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. SAGE Publications.
- Poresky, R. H., & Henderson, M. L. (1982). Infants' mental and motor development: Effects of home environment, maternal attitudes, marital adjustment, and socioeconomic status. *Perceptual and Motor Skills*, 54(3), 695-702.
<https://doi.org/10.2466/pms.1982.54.3.695>
- Rodriguez, A. M. (2019). Parents' perceptions of early childhood music participation. *International Journal of Community Music*, 12(1), 95-110.
https://doi.org/10.1386/ijcm.12.1.95_1
- San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Yayınları
- Schnabl-Dickey, E. A. (1977). Relationships between parents' child-rearing attitudes and the jumping and throwing performance of their preschool children. *Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*, 48(2), 382-390.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/267979/>
- Sert, S. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin motor gelişim alanına ilişkin görüşlerinin ve uygulamalarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tandon, P. S., Zhou, C., & Christakis, D. A. (2012). Frequency of parent-supervised outdoor play of US preschool-aged children. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 166, 707-712.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22473885/>
- Tuğrul, B. (2005). Çocuk gelişiminde anaokulu eğitiminin önemi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(62), 25-28.
<https://scholar.google.com.tr/citations?user=HuvIr-gAAAAJ&hl=tr>
- Ulutaş, A., Demir, E., ve Yayan, E. H. (2017). Motor gelişim eğitim programının 5-6 yaş çocukların kaba ve ince motor becerilerine etkisinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1523-1538.
<https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.31178-338846>
- Van der Fels, I. M. J., te Wierike, S. C. M., & Hartman, E. (2015). The relationship between motor skills and cognitive skills in 4-16 year old typically developing children: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 18(3), 697-703.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25311901/>
- Vardı, Ö. ve Demiriz, S. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meraklarına yönelik görüşleri. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 44-56.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 10. baskı). Seçkin Yayıncılık.

- Yılmaz-Bolat, E. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmaları konusundaki görüşleri. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 271-286
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/44605/357721>
- Wang, J. H. (2003). A study on gross motor skills of preschool children. *Journal of Research in Childhood Education*, 19(1), 32-43.
https://www.researchgate.net/publication/248909159_A_Study_on_Gross_Motor_Skills_of_Preschool_Children

Extended Abstract

Motor development in early childhood is a critical area of research in developmental science, as it plays a significant role in a child's overall physical, cognitive, emotional, and social development. Particularly during the preschool years, motor development serves as a foundation for later learning and school readiness processes, supporting various aspects of children's development, including self-care skills, social interaction, attention span, and emotional regulation. Literature contains numerous studies highlighting the importance of motor development. However, none of these studies have gathered insights from experts across multiple disciplines who work with children over an extended period to obtain findings regarding the current state of motor development and its potential future changes. In this regard, the present study aims to provide a novel perspective on the field. Furthermore, examining the motor development of preschool-aged children based on expert opinions is expected to contribute not only to supporting children's healthy development but also to improving preschool education programs and enhancing teachers' professional development. Based on this premise, the present study aims to investigate the perspectives and recommendations of preschool teachers, as well as sports/movement and physical therapy specialists who work closely with preschool children, regarding the motor development of children attending preschool education.

This research employed qualitative research design, which is well-suited for studies aiming to explore individuals' experiences, perceptions, and recommendations in depth. The data collection process was carried out during the 2023–2024 academic year in various preschool institutions. A semi-structured interview form was used as the primary data collection tool to allow for the flexibility of responses while still maintaining a focus on key research questions. The participants of the study consisted of a purposive sample of 12 professionals, including six preschool teachers, three physical education and movement specialists, and three physical therapy and rehabilitation experts. All participants were actively working in the field of early childhood education and child development, ensuring that the data collected reflected current practical insights and observations from within educational settings.

The interviews were conducted face-to-face and individually, which facilitated a deeper exploration of the participants' views and provided richer qualitative data. The recorded interviews were transcribed verbatim and subsequently analyzed using content analysis, allowing for the identification of common themes, patterns, and categories within the responses. The analysis process was guided by thematic coding and the iterative comparison of data, ensuring the reliability and validity of the interpretations..

One of the most significant findings of the study was the widespread concern among experts about a decline in motor skills among preschool children in recent years. Participants attributed this trend primarily to increasingly sedentary lifestyles, both at home and within educational settings. Teachers and specialists reported observing reduced levels of physical activity, diminished coordination, delays in both fine and gross motor skills, and a general decrease in children's enthusiasm for movement-based play. The growing use of digital devices, changes in family lifestyles, limited outdoor play opportunities, and overly structured academic-focused curricula were frequently cited as contributing factors to this decline.

In addition to these observations, the participants emphasized the multidimensional impact of motor skill regression. According to the experts, diminished motor competence does not only hinder children's physical growth but also has a negative effect on cognitive development, social participation, emotional well-being, and even language skills. For instance, delays in gross motor development were associated with reduced self-confidence and lower levels of peer interaction, while inadequate fine motor skills were linked to challenges in pre-writing and other pre-academic tasks. Several participants pointed out that insufficient motor development can create a cumulative disadvantage, where children fall behind in multiple developmental domains due to an initial lag in physical capabilities.

This study gathered a range of practical suggestions and recommendations from the professionals interviewed. A central theme across these recommendations was the need to reintegrate physical activity and movement-based learning into daily preschool routines. Participants proposed the implementation of structured movement programs that align with developmental milestones, incorporating games and creative play activities that promote both fine and gross motor development. Additionally, experts called

for greater collaboration between teachers, parents and rehabilitation professionals to create consistent support systems for children's motor development both at school and at home.

Another key suggestion included revising preschool curricula to ensure a balance between academic and physical development activities. The professionals emphasized that movement should not be viewed as a separate domain, but rather as an integral component of holistic child development. Several participants also highlighted the need for professional development and training for teachers, particularly in recognizing early signs of motor delays and implementing appropriate interventions in classroom settings. This study also drew attention to the quality of the classrooms and the physical environment in which children live. It was emphasized that classrooms should be of a quality and equipped to support motor development and similarly, children should have the opportunity to play freely in out-of-school environments.

In conclusion, this study sheds light on the current challenges faced in supporting motor development in early childhood and underscores the importance of expert perspectives in addressing these issues. The insights gathered from preschool teachers and allied professionals provide valuable guidance for policymakers, curriculum developers, and educational practitioners. By recognizing the far-reaching effects of motor development on children's overall growth and by implementing targeted strategies to foster physical activity in preschool education, it is possible to create more supportive and developmentally appropriate learning environments for young children.

This research contributes to the growing body of literature emphasizing the need for an interdisciplinary approach to child development, where educators, therapists, and families work collaboratively to ensure that each child reaches their full potential. Future studies could build on these findings by exploring intervention models and assessing the long-term outcomes of movement-focused early childhood programs.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

